

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 13/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om specialiserad sjukvård och lagen om patientens ställning och rättigheter

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Social- och hälsovårdsutskottet begärde den 17 februari 2000 utlåtande av grundlagsutskottet om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om specialiserad sjukvård och lagen om patientens ställning och rättigheter (RP 181/1999 rd). Social- och hälsovårdsutskottet uppmanade grundlagsutskottet att fästa särskild vikt vid sambandet mellan den aktuella propositionen och propositionen med förslag till lagar om klientens ställning och rättigheter inom socialvården samt om ändring av socialvårdslagen och av vissa lagar som har samband med dem (GrUU 137/1999 rd). Grundlags-

utskottet har lämnat utlåtande om den senare propositionen (GrUU 7/2000 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Arja Myllynpää, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsrådet Anna-Riitta Wallin, justitieministeriet
- professor Raija Huhtanen
- professor Timo Konstari
- professor Liisa Nieminen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om specialiserad sjukvård och bestämmelserna om definitionen på en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård samt patientregister och utlämnande av uppgifter om patienter skall kompletteras i lagen om patientens ställning och rättigheter. Vidare föreslås en del ändringar i formuleringarna och vissa tekniska justeringar.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt sedan de blivit godkända och stadfästa.

I motiveringen till lagstiftningsordningen konstateras att de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av uppgifter om patienter svarar mot kravet i 10 § 1 mom. grundlagen att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter skall utfärdas genom lag. Regeringen anser att propositionen även i övrigt harmonierar med grundlagen och att lagarna därmed kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Skydd för personuppgifter

Det är nödvändigt att bedöma 10 b § i det första lagförslaget och 12 § i det andra med hänsyn till 10 § 1 mom. grundlagen om skydd för personuppgifter. Enligt grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Viktiga aspekter med avseende på detta regleringsförbehåll är åtminstone registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd och dessutom hur omfattande och detaljerad regleringen av dessa skall vara på lagnivå (GrUU 25/1998 rd).

I 10 b § 1 mom. i det första lagförslaget föreskrivs om rätt för en verksamhetsenhet som tillhandahåller tjänster att föra in uppgifter som uppkommer vid denna verksamhet i sitt eget register med motsvarande uppgifter samt använda uppgifterna i sin egen verksamhet. Bestämmelsen är onödigt allmänt formulerad när det gäller uppgifternas användningsändamål. Det framgår inte tillräckligt klart för vilka ändamål uppgifter registreras och används. Bestämmelsen måste nödvändigt preciseras i dessa delar för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

På behandlingen av sådana uppgifter som avses i bestämmelsen tillämpas personuppgiftslagen till den del som det inte föreskrivs något annat i lagen om specialiserad sjukvård. Eftersom det inte finns några särskilda bestämmelser om hur länge uppgifter bevaras skall 12 § 2 mom. i personuppgiftslagen om att känsliga uppgifter utplånas ur registret tillämpas till denna del. Med tanke på regleringens tydlighet är det skäl att överväga om det inte i 10 b § bör hänvisas till bestämmelsen om utplåning av uppgifter i personuppgiftslagen.

Enligt bemyndigandet att utfärda förordning i 12 § i det andra lagförslaget skall journalhandlingar föras och förvaras så som social- och häl-

sovårdsministeriet närmare bestämmer genom förordning. Ministeriet kan inte ges en generell regleringsbefogenhet i en sak som enligt grundlagen skall regleras i lag. Den föreslagna bestämmelsen måste nödvändigt preciseras för att den skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I själva lagen måste införas grundläggande bestämmelser om förande och förvarande av journalhandlingar. Då kan ministeriet ges befogenhet att meddela bestämmelser som preciserar lagen. Befogenheten att bestämma genom förordning om innehållet i de grundläggande bestämmelserna i lagen bör inte anförtros ministeriet genom en "så som"-konstruktion.

Sekretessen beträffande patientuppgifter

Enligt 13 § 1 mom. i det andra lagförslaget är uppgifter i journalhandlingarna sekretessbelagda. Undantag från sekretessplikten kan dock göras på de villkor som anges i 2 och 3 mom. Till denna del bör förslaget bedömas med hänsyn till 12 § 2 mom. grundlagen, där huvudregeln är att upptagningar är offentliga. Enligt grundlagen är nämligen handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag.

När det gäller sekretessen för journalhandlingar med känsliga uppgifter innehåller 10 § 1 mom. grundlagen godtagbara och vägande grunder som har med tryggnad av privatlivet att göra. Journalhandlingar innehåller å andra sidan inte uppgifter om utövande av offentlig makt, och patientuppgifterna har inte heller någon särskild betydelse för tillsynen över förvaltningen. Det är befogat att föreskriva om sekretess för journalhandlingar genom en speciallag, trots att sekretessbestämmelserna i regel så långt som möjligt bör koncentreras till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (RSv 303/1998 rd).

Utskottet vill uppmärksamma den föreslagna sekretessplikten omfattning. Enligt förslaget vore alla uppgifter i journalhandlingar sekretessbelagda oberoende av om det är nödvändigt för

att skydda privatlivet eller inte. Ur journalhandlingar får inte heller lämnas ut uppgifter till exempel för vetenskaplig forskning, även om det sker på ett sätt som tryggar skyddet för privatlivet, om uppgifterna kan sammanställas så att de kan kopplas ihop med en viss patient. Utskottet menar att lagen bör kompletteras med en bestämmelse som medger att uppgifter lämnas ut för sådana ändamål.

Annat att beakta

I det första lagförslaget gäller 10 b § 2 mom. rätten för en verksamhetsenhet som beställer tjänster och en verksamhetsenhet som tillhandahåller tjänster att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till varandra. Det är skäl att ytterligare överväga behovet av en sådan särskild bestämmelse, eftersom det finns allmänna bestämmelser om saken i 26 § offentlighetslagen.

Hänvisningsbestämmelsen i sista meningen i 5 § 3 mom. i det andra lagförslaget bör lämpligen justeras i överensstämmelse med 11 § offentlighetslagen så att hänvisningen gäller den behöriga patientens rätt att få även andra uppgif-

ter än sådana som gäller honom eller henne själv.

I sista meningen i 13 § 3 mom. 5 punkten förbjuds uppgiftsmottagaren att lämna ut uppgifterna vidare för något annat ändamål. Bestämmelsen bör kompletteras med att mottagaren inte heller får använda uppgifterna för andra ändamål än de som nämns i lagrummet. I 13 § 5 mom. preciseras patientens samtycke enligt 3 mom. 2 punkten. Utskottet anser att förslaget nödvändigt måste kompletteras. Av bestämmelsen bör framgå att patienten dessutom är medveten om till vem och för vilket ändamål uppgifter kommer att lämnas ut.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför värdsamt som sitt utlåtande

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, om utskottets konstitutionella anmärkningar beträffande 10 b § 1 mom. i det första lagförslaget och 12 § i det andra blir behörigen beaktade.

Helsingfors den 3 maj 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Jouko Jääskeläinen /fkf
Paula Kokkonen /saml
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent
Hannes Manninen /cent

Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Sami Manninen.

